

11 desembre / 18:00

Concert de CAPELLA DE MINISTRERS

Bèsties i Profetes

Simbologia i Música a l'enteixinat del Consolat del Mar

Concert extraordinari en homenatge del 25 aniversari de la declaració de la Llotja de mercaders com a Patrimoni Cultural de la Humanitat per la UNESCO

Concierto extraordinario en homenaje del 25 aniversario de la declaración de la Lonja de mercaderes como Patrimonio Cultural de la Humanidad por la UNESCO

Intèrprets / Intérpretes

Capella de Ministrers

Carles Magraner

Èlia Casanova, veu / voz

Carles Magraner, violes / violas

Robert Cases, arpa, viola de ploma, llaüt / arpa, viola de péñola, laúd

David Antich, flautes / flautas

Eduard Navarro, cornamusa, xirimies / cornamusa, chirimías

David Yacus, anafil, sacabutx / añafil, sacabuche

Javi Martos, anafil, sacabutx / añafil, sacabuche

Onofre Serer, atabals / atabales

Pau Ballester, percussions, címbals / ercusiones, címbalos

Lluís Vich Vocalis

Vicente Abril, Jaime Flors, Jesús Navarro, Jesús Ruiz de Cenzano, tenors / tenores José Luis

Vicente, Ignacio Martí, Eduard Escartí, Ximo Martí, baixos / bajos

Llotja dels mercaders
25 anys Patrimoni
Cultural de la
Humanitat

**AJUNTAMENT
DE VALÈNCIA**

CULTURAL VALÈNCIA

Programa

Sons d'atabals i trompetes i dansa medieval dels dimonis

Ad processionem Corporis Christi

Pange Lingua

Himne eucarístic escrit per Tomàs de Aquino per a la festivitat del Corpus

Cobles fetes per lo precors cors de Jhesu Xrist per alguns homens de València en honor al Corpus Christi escrites a València entre 1387 i 1392

Canço axi com zell qui'n (la) mar vay perillant

Que es correspón amb el primer vers de l'estrofa quarta del trobador Raimon Jordan

Canço ab zo de xant d'euçeylls

Al so de la cançó atribuïda a Rambaut de Vaqueiras (+1207)

Ad procesionem Corporis Christi

Sacris Solemnis

Himne escrit per Tomas d'Aquino (1225-1274) per a la festa del Corpus Christi de la Solemnitat de la Sang de Crist

Verbum Supernum Prodiens / O salutaris hostia

Anònim. Cançonier de Montecassino

Dansa del Corpus de València

Drama Asumpcionista de la Catedral de València (c. 1416-1425)

Senyora, tot vostre voler

Al so de "Can vey la lauseta mover" de Bernart de Ventadorm

La cantiga del drac valencià

Ben pode Santa María

Bé pot Santa Maria guarir metzina, ja que és Mare del que va aixafar al basilisc i al drac

Antífones del Corpus

Ave Maris Stella / Ave rex noster

Les relíquies de la Corona d'Aragó

Gaude plebs Angelica

A Sant Jordi, protector del regne d'Aragó

El jorn del judici

Iudicii Signum

La procesó dels profetes i el cant de la Sibila Eritrea al breviar de Martí I d'Aragó

Notes al programa / Notas al programa

El rei Alfons el Magnànim va ser rebut solemnement a la sala nova de la **Casa de la Ciutat de València** el 15 d'abril de 1428, després d'haver mostrat el seu interès per conèixer el seu teginat. Encara hui podem admirar-lo en la planta alta del pavelló del **Consolat del Mar de la Llotja de València**, on va ser traslladada al començament del segle XX. En aquesta obra destaca l'heràldica municipal i trenta-huit figuracions de protagonistes de l'Antic Testament, profetes que es reconeixen essencialment per les filacteries que porten, on van inscrits els seus noms. També altres personatges es combinen amb gran diversitat de motius (éssers fabulosos, zoomorfos i híbrids, animals fantàstics, xiquets, jocs i temes vegetals), component un bigarrat univers de figures en relleu daurades sobre un fons fosc que realça la seua lluentor i els quals adquireixen protagonisme en la seua confrontació, siga en actitud bèl·lica portant armes o amb tarannà lúdic tocant instruments.

La proposta musical de **Capella de Ministrers**, per al 25 aniversari de la declaració de Llotja com a Patrimoni de la Humanitat per part de la Unesco, passa per recuperar música vinculada a la figuració de la sostrada del Consolat del Mar. Així doncs s'incorporen obres vinculades al Judici Final, del qual allí es conserva només la sinopia i a manera del cant profètic s'interpreta la música del *Iudicii Signum* de la Sibila Eritrea, en una versió del breviari de Martí I d'Aragó que ja compta amb el precedent d'un extraordinari sirventés del trobador Peire Cardenal, *Un sirventes novell vueill comensar*, en el qual es refereix a les recriminacions que pensa que Déu li farà

El rey Alfonso el Magnánimo fue recibido solemnemente en la sala nueva de la **Casa de la Ciudad de València** el 15 de abril de 1428, después de haber mostrado su interés para conocer su artesonado. Todavía hoy podemos admirarlo en la planta alta del pabellón del **Consolat del Mar de la Llotja de València**, donde fue trasladada a comienzos del siglo XX. En esta obra destaca la heráldica municipal y treinta y ocho figuraciones de protagonistas del Antiguo Testamento, profetas que se reconocen esencialmente por las filacterias que llevan, donde van inscritos sus nombres. También otros personajes se combinan con gran diversidad de motivos (seres fabulosos, zoomorfos y híbridos, animales fantásticos, niños, juegos y temas vegetales), componiendo un abigarrado universo de figuras en relieve doradas sobre un fondo oscuro que realza su brillo y que adquieren protagonismo en su confrontación, sea en actitud bélica portando armas o con talante lúdico tocando instrumentos.

La propuesta musical de **Capella de Ministrers** para el 25 aniversario de la declaración de Lonja como Patrimonio Cultural de la Humanidad por parte de la Unesco, pasa para recuperar música vinculada a la figuración de la techumbre del Consolat del Mar. Así pues, se incorporan obras vinculadas al Juicio Final, del que allí se conserva solo la sinopia y, a manera del canto profético, se interpreta la música del *Iudicii Signum* de Sibila Eritrea, en una versión del breviario de Martín I de Aragón que ya cuenta con el precedente de un extraordinario sirventés del trovador Peire Cardenal, *Un sirventes novell vueill comensar*, en que se refiere a las recriminaciones que pien-

en el dia del Judici. Escrit cap a 1232, Cardenal, del qual compte la seua Vida que “molt fo onratz e grazitz” pel rei don Jaime, conclou amb un prec a la Verge: “Per merce·us prec, donna sancta Maria, c’al vostre Fill mi fassas garantia”.

També diverses obres amb vinculació del relat iconogràfic amb la festivitat del Corpus Christi des de la seua instauració a València, assenyalada per al dijous següent a l’octava de Pentecosta, festa de la Santíssima Trinitat i a conseqüència de la butlla *Transiturus* del papa Urbà IV. Els jurats de la ciutat de València van atorgar una certa quantitat econòmica en 1380 als qui amb instruments de corda i les cares cobertes, tocaren davant el Corpus Christi durant la processó. Els instruments utilitzats, llaüts, arpes, rotes i guitarres, se citen en una altra ordre de pagament de 1389 on ens esmenta que es guardaven juntament amb els seus estotjos i altres ornaments de la festa a la torre de la Casa de la Ciutat. Era habitual també que juntament amb aquests instruments de corda participaren els de vent, tant òrgans portatius com a trompetes, atabals i anyafils així com un nombre considerable de cantors disfressats d’àngels.

Del repertori que allí s’interpretava conservem set cançons anònimes en honor al Corpus Christi escrites a València entre 1387 i 1392 sota el títol de “Cobles fetes per lo precors cors de Jhesu Xrist per alguns homens de València”, en estil provençal i que mostren la pervivència d’una tradició provençal i trobadoresca en les melodies i els textos de l’època. Dues d’elles amb referències a poesies trobadoresques i les melodies amb les quals eren cantades. Aquestes

sa que Dios le hará en el día del Juicio. Escrito hacia 1232, Cardenal, del que cuenta su vida que “molt fo onratz e grazitz” por el rey don Jaime, concluye con un ruego a la Virgen: “Per merce·us prec, donna sancta Maria, c’al vostre Fill mi fassas garantia”.

También varias obras con vinculación del relato iconográfico con la festividad del Corpus Christi desde su instauración en València, señalada para el jueves siguiente a la octava de Pentecostés, fiesta de la Santísima Trinitad y a consecuencia de la bula *Transiturus* del papa Urbano IV. Los jurados de la ciudad de València otorgaron cierta cantidad económica en 1380 a quienes, con instrumentos de cuerda y las caras cubiertas, tocaron ante el Corpus Christi durante la procesión. Los instrumentos utilizados, laúdes, arpas, rotas y guitarres, se citan en otra orden de pago de 1389 donde nos menciona que se guardaban junto con sus estuches y otros ornamentos de la fiesta en la torre de la Casa de la Ciudad. Era habitual también que junto con estos instrumentos de cuerda participaron los de viento, tanto órganos portables como trompetas, atabals y anyafils así como un número considerable de cantores disfrazados de ángeles.

Del repertori que allí se interpretava conservamos siete canciones anónimas en honor al Corpus Christi escritas en València entre 1387 y 1392 bajo el título de “Cobles fetes per lo precors cors de Jhesu Xrist per alguns homens de València”, en estilo provenzal y que muestran la pervivencia de una tradición provenzal y trobadoresca en las melodías y los textos de la época. Dos de ellas con referencias a poesías trobadoresques y las melo-

cançons al costat d'unes altres del mateix estil formaven també part del Drama Asumpcionista de la Catedral de València (c.1416-1425) i segurament tindrien relació amb un cercle poètic literari encarregat d'elaborar textos per a les celebracions festiu religioses de caràcter paralitúrgic de la ciutat de València. Entre les melodies que s'utilitzen destaca aquella que correspon a una de les cançons de major impacte de tot el repertori trobadoresc, *Can vey la lauseta mover* de Bernart de Ventadorm, mort feia almenys dos segles quan la seua cançó va sonar a València amb la lletra de Senyora, tot vostre voler. Per paral·lelismes amb altres celebracions de la processó del Corpus en el territori de la Corona d'Aragó es dedueix que també que en la de València s'interpretaria repertori litúrgic com a antífones, responsoris o himnes, concloent amb l'acte amb el Te Deum. Les representacions musicals també acompanyarien als entremesos i les "roques" que es representen en la processó, com ho mostra la proposta de l'organista real Anthoni Sanchez en 1432 d'escriure una música de circumstàncies "Patges al Reis d'Orient en la festa del Cors de Jhesucrist perque cantassen ab ells", similar a la que encara hui conservem del segle XVI del "Misteri d'Adam i Eva" amb quatre peces de Jerónimo Surita el Vell i el de "Sant Cristòfol" amb una peça a quatre veus precedides sempre les seues interpretacions d'atabals i trompetes.

días con las cuales eran cantadas. Estas canciones, junto a otras del mismo estilo, formaban también parte del Drama Asumpcionista de la Catedral de València (c. 1416-1425) y seguramente tendrían relación con un círculo poético literario encargado de elaborar textos para las celebraciones festivo religiosas de carácter paralitúrgico de la ciudad de València. Entre las melodías que se utilizan destaca aquella que corresponde a una de las canciones de mayor impacto de todo el repertorio trobadoresc, *Can vey la lauseta mover* de Bernart de Ventadorm, muerto hacía al menos dos siglos cuando su canción sonó en València con la letra de Señora, todo vuestro querer. Por paralelismos con otras celebraciones de la procesión del Corpus en el territorio de la Corona de Aragón, se deduce que también que en la de València se interpretaría repertorio litúrgico como antífonas, responsorios o himnos, concluyendo con el acto con el Té Deum. Las representaciones musicales también acompañarían a los entremeses y las "rocas" que se representan en la procesión, como lo muestra la propuesta del organista real Anthoni Sanchez en 1432 de escribir una música de circunstancias "Patges al Reis d'Orient en la festa del Cors de Jhesucrist perque cantassen ab ells", similar a la que todavía hoy conservamos del siglo XVI del "Misterio de Adam y Eva" con cuatro piezas de Jerónimo Surita el Viejo y el de "San Cristóbal" con una pieza a cuatro voces precedidas siempre sus interpretaciones de atabales y trompetas.

Lletres / Letras

Sons d'atabals i trompetes i dansa medieval dels dimonis

Ad processionem Corporis Christi

Pange Lingua

Himne eucarístic escrit per Tomás de Aquino per a la festivitat del Corpus

Canta llengua, el sant misteri

del gloriosíssim Cos

i de la sang preciosa

que el Senyor de les nacions,

fruit d'entranya generosa,

ha vessat per salvar el món.

Cobles fetes per lo precios cors de Jhesu Xrist per alguns homens de València en honor al Corpus Christi escrites a València entre 1387 i 1392

Canço axi com zell qui'n (la) mar vay perillant

Que es correspón amb el primer vers de l'estrofa quarta del trobador Raimon Jordan

O rey dels reys e senyor dels seyors,

O Deu de Deu, o lum de veritat

Vos ets la lum de l'alta Magestat

Qui relusits a just e pecadors.

Aycesta lum demostret sa lugor,

En aycel jorn, en lo mont de Tabor,

Cant resplandi ab los blancs vestiments,

Sobrepujant tot autre luts luzents.

Canço ab zo de xant d'euceylls

Al so de la cançó atribuïda a Rambaut de Vaqueiras (+1207)

Lenga no deu jamays devotaments, Cessar ab xants [e]spandir tes honors,

Rey sacerdots e senyor dels senyors, reynants al Cel ab lo Payr'equalments,

Eres trop mays, en tal festivitiat, ques fay al mon, vney pel tien cors sagrat.

A tes lausors s'ajusten grandaments fes gauig, solas, caritats, pats, amors

E fujan lonch erguylls, oys e rancors, e trestots homs l'ador trop humilments.

Car per tal jorn es transsubstancialt, en carn lo pa e l vi en sanc mudat

Ad procesionem Corporis Christi

Sacris Solemnis

Himne escrit per Tomas d'Aquino (1225–1274) per a la festa del Corpus Christi de la

Solemnitat de la Sang de Crist

En aquesta festa solemne

que abunden les alegries santes,

i des del pit més interior

*que les cançons d'elogi ressonen;
Deixa marxar els ritus antics,
i tots serem nous al voltant,
en cada acte, veu i cor.*

Verbum Supernum Prodiens / O salutaris hostia
Anònim. Cançoner de Montecassino

Dansa del Corpus de València

Drama Asumpcionista de la Catedral de València (c. 1416-1425)

Senyora, tot vostre voler

Al so de "Can vey la lauseta mover" de Bernart de Ventadorm

*Al so de "Can vey la lauseta mover" de Bernart de Ventadorm Mos fèls amichs e dones, ben vingats,
car yo us he tots e totes appellats
perque us dignes que deu esser de mi,
car deg morir ans de tres jorns passats.
E porque sou del meu fill molt amats,
vos denunciu lo jorn cert de ma fi.
Tornats-vos-en, mos fills, aconsolats
puys yo us he beneyts e senyats...*

La cantiga del drac valencià

Ben pode Santa Maria

Bé pot Santa Maria guarir metzina, ja que és Mare del que va aixafar al basilisc i al drac

Antífones del Corpus

Ave Maris Stella / Ave rex noster

Salve, de la mar Estrella,

Salve, Mare sagrada

De Déu i sempre Verge,

Porta del cel Santa.

Salut, rei nostre!

Només tenies llàstima dels nostres errors, I, en obediència al Pare,
van ser crucificats,

Per ser glòria, hosanna;

per ser triomf i victòria.

Les relíquies de la Corona d'Aragó

Gaude plebs Angelica

A Sant Jordi, protector del regne d'Aragó, les relíquies de la casa reial van ser posteriorment cedides a la catedral de València durant el regnat d'Alfons V d'Aragó

El jorn del judici

Iudicii Signum

La procesó dels profetes

Cant de la Sibila Eritrea al breviari de Martí I d'Aragó

El senyal del Judici: la Terra s'amerarà de suor.

El Rei etern descendirà del cel,

encarnat, per a jutjar l'orbe,

d'on tant els fidels com els infidels reconeixeran a Déu,

en la part alta amb els sants, en el mateix fi dels temps,

davant de la presència del qual acudiran

les ànimes reencarnades perquè les jutge.

Sons d'atabals i trompetes